

Friskolornas riksförbunds yttrande över departementspromemorian Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan

Friskolornas riksförbund (förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på vad förslagen i ovanstående promemoria och vill framföra följande.

Förbundet vill först och främst framföra att den genomlysning av idrottsutbildningarna som gjorts i promemorian är välkommen och att de problemställningar, bl.a. den bristande likvärdigheten, som framkommit också speglas av våra medlemmar. Vi anser också att utredningens strävan efter lika villkor för eleverna och huvudmännen är bra. Till exempel har kommunernas ersättning till fristående NIU-utbildningar varit beroende av kommunens goda vilja att behandla sina elever lika oavsett elevens val av huvudman. Förbundet bedömer alltså att utredningen, i form av en promemoria, innehåller ett mycket gott arbete vad gäller genomlysningen och flera av förslagen. Vi är dock oroade för konsekvenserna av några förslag.

Vi lämnar våra synpunkter på nedan särskilda avsnitt.

4.1 Gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott ersätter riksidrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

Förbundet tillstyrker förslaget med nedan kommentar.

Förbundet anser att förslaget att samla idrottsutbildningarna till en utbildning med samma regelverk är bra. Det innebär lika villkor för både eleverna och huvudmännen. Det gagnar också eleverna med lika rätt till inackorderingstillägg.

Det som förbundet uppfattar är bekymmersamt är att det inte nämnts tillräckligt om dimensioneringen av antalet platser i promemorian. Skulle alla nationellt godkända idrottsutbildningar försvinna, skulle det innebära ett bortfall på ca 9000 elevplatser. Med tanke på att både riksidrottsgymnasierna och NIU-utbildningarna haft likartade syfte, nämligen att stötta de elever som vill satsa på sin specialidrott på elitnivå, så vore det mycket oroande om en neddragning av antalet platser skulle vara så omfattande. Förbundet vill därför med kraft peka på att antalet elevplatser även fortsättningsvis

måste stå i proportion till elevernas önskemål och möjligheter om att kunna göra en idrottssatsning på elitnivå.

4.2 Det ska finnas nationella krav för att få vara en gymnasie- eller gymnasiesärskoleutbildning med specialidrott

Förbundet tillstyrker förslaget.

4.5 Staten och kommunerna ska dela på kostnaden för ämnet specialidrott

Förbundet tillstyrker förslaget.

Förslaget motsvarar den kostnadsfördelning som idag finns för riks-idrottsgymnasierna och förbundet anser att det är en lämplig fördelning och anser att detta förslag är ett betydligt bättre system än den ersättning som hittills funnits för NIU-utbildningarna, där en kommun haft möjlighet att behandla sina elever olika i ett resursperspektiv.

Som vi tidigare påpekat ser vi dock problem med den eventuellt minskade dimensioneringen av platser när NIU-utbildningarna försvinner och anser att antalet platser bör vara om inte lika med idag, så åtminstone utan drastiska nedskärningar. Det kan möjligen påverka kostnaderna för framförallt staten.

4.6 Utbildningen ska vara avgiftsfri med undantag för den utrustning som behövs för elitidrotten

Förbundet tillstyrker förslaget, med undantag för vårdnadshavares möjlighet att be om ekonomiskt stöd samt uppställningsavgifter.

Förbundet delar utredningens syn att det är orimligt att huvudmän ska stå för den dyra utrustning som behövs för elitidrott. Det sätter dock både vårdnadshavare och skolhuvudmän i en lika orimlig situation att de vårdnadshavare som inte förmår stå denna kostnad ska kunna ansöka hos huvudman om ekonomiskt stöd. Detta förslag hanteras mycket kortfattat i texten och där anges endast följande.

”Kostnadsansvaret föreslås dock inte gälla om en elev eller dennes vårdnadshavare av ekonomiska skäl inte kan stå för kostnaden, vilket innebär att huvudmannen då i stället ska stå för kostnaden. Beslut om detta föreslås fattas av huvudmannen.”

Det anges också i avsnitt 4.11 att ett sådant beslut av huvudmannen också ska kunna överklagas. Men det finns alltså inga angivna riktlinjer för beslut om ekonomiskt stöd och i vilka avseenden sådant skulle beviljas. Det framgår inte heller på vilka grunder beslutet ska kunna överklagas eller vad domstolen i så fall ska ta ställning till. Förbundet anser att

det är en obehaglig situation där en vårdnadshavare ska tvingas "stå med mössan i hand" och be om ekonomiskt stöd och lika obehagligt för huvudmannen att utan tydliga nationella riktlinjer för beslut bevilja ekonomiskt stöd. Även för domstolarna torde det vara omöjligt att avgöra när ett överklagande ska bifallas eller ej. Frågan måste därför lösas på annat sätt.

Förbundet avstyrker därför förslaget om att vårdnadshavare ska kunna begära ekonomiskt stöd hos huvudmannen för utrustning.

Vidare föreslås i avsnittet att "förvaring av utrustning" ska vara avgiftsfritt för eleven. Det kan vara rimligt för flertalet idrottsutrustningar, men kan vara ett mycket kostsamt inslag i de fall det avser uppställning av häst. Frågan är vad som ingår i begreppet förvaring av utrustning? När det gäller uppställning av häst i ett vanligt stall utanför skolan ingår vanligen foder samt fodring, skötsel, hagmarker, in- och utsläpp med flera kostnader. Kostnaderna uppgår vanligen till ca 4000 – 7000 kr per månad. Det kan därför innebära mycket dryga kostnader för huvudmannen om det inte är möjligt att ta betalt för stallplats, foder, strö och markyta. Skötseln förmodas eleven stå för själv. Alternativet är att det är tydligt att beräkningen av skolpengen för en elevplats också omfattar kostnaderna för sådan uppställning.

Förbundet avstyrker därför förslaget om kostnadsfri "förvaring av utrustning" i de fall det avser uppställning av häst, såvida det inte blir tydligt att sådana omkostnader är medräknade i skolpengen för elevplatsen.

4.7 Lika möjligheter till utbildning oavsett kön samt andra frågor om urval

Förbundet tillstyrker förslagen.

4.8 Vissa kurser i idrott och hälsa behöver ses över i särskild ordning – specialidrott kan ses över i det kontinuerliga arbetet med styrdokument

Förbundet tillstyrker förslagen.

4.9 Insatser behövs för att få fler legitimerade och behöriga lärare i specialidrott

Förbundet tillstyrker förslagen.

4.10 Utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott bör även i fortsättningen bara tillåtas i undantagsfall när det medges av regeringen

Förbundet avstyrker förslaget.

Förbundet anser att bestämmelserna om möjligheten för huvudmän att använda sig av utbildning på entreprenad i ämnet specialidrott är alldeles för snäv. För att undervisning i ämnet specialidrott ska kunna ge eleverna möjlighet att nå elitnivå i sin idrott måste stora krav ställas på den lärare som ska undervisa. Det innebär att alla möjligheter att finna den bäst lämpade och mest kunnige lärare måste stå öppen för huvudmannen. Det kan i undantagsfall handla om att bedriva undervisning på entreprenad för den lärare som inte vill bli anställd av huvudmannen av olika skäl. Förbundet anser därför att det ska vara tillåtet att få anlita lärare på entreprenad, när det är den bästa lösningen för eleverna.

4.11 En ny överklagandebestämmelse införs

Förbundet avstyrker förslaget om en ny överklagandebestämmelse rörande vårdnadshavares möjlighet att överklaga en huvudmans beslut om ekonomiskt stöd.

Förbundet har ovan redogjort för varför förbundet avstyrker en sådan överklagansmöjlighet. Det är orimligt att införa en bestämmelse som inte ger något stöd för på vilka grunder ett sådant beslut ska fattas av huvudmannen, lika väl som det blir omöjligt för en domstol att överpröva beslutet.

För Friskolornas riksförbund

Ulla Hamilton
VD

Gudrun Rendling
förbundsjurist